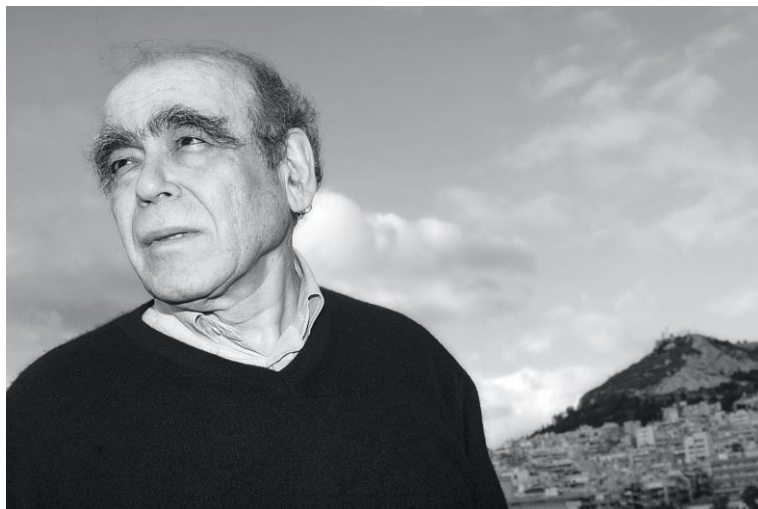

Thanassis Valtinós (1932-2024)

«L'escriptor és un
cuc de seda...»

Jaume Almirall

Imatge: tovima.gr

Thanassis Valtinós —pseudònim literari d'Athanàssios Spanós— va néixer el 16 de desembre de 1931 en un llogaret de la regió d'Arcàdia anomenat Karàtula, dins el municipi de Kastrí. La dècada dels anys 40, els de la seva adolescència i primera joventut, i els de l'Ocupació i la guerra civil grega, visqué, amb la família, en diferents ciutats, dins i fora de Grècia, fins que s'instal·laren, el 1950, a Atenes. A la capital, cursà diferents estudis: de ciències polítiques, de filosofia, de cinematografia. Posteriorment es beneficià de programes internacionals d'intercanvi i d'escriptura, i pogué fer estades a Anglaterra, Berlín Occidental i els Estats Units.

L'obra de Valtinós és àmplia i diversa, i abasta els diferents gèneres en prosa: la narrativa, la dramaturgia i l'assaig. A vint-i-cinc anys s'estrenà en les lletres en guanyar el concurs de relats de la revista *Ταχυδρόμος* [Correu] amb *Κατακαλόκαιρο* [Estiu roent]. En una altra revista, *Εποχές* [Estacions], publicà, el 1963, la primera de les seves obres importants, *Η κάθοδος των εννιά* [El descens dels nou], narració sobre un dels seus temes més habituals: la guerra civil grega. També a *Correu*, el 1964, publicà *Το συζανάρι του Αντρέα Κορδοπάτη* [Vida i miracles d'Andreas Kordopatis] sobre el cas real d'un grec d'Arcàdia que migra als Estats Units. Altres títols destacats de l'autor són *Μπλε βαθύ σχεδόν μαύρο* [Blau fosc, gairebé negre, 1985]; *Στοιχεία για τη δεκαετία του '60* [Elements per a la dècada dels 60, 1989], pel qual fou guardonat, el 1990, amb el Premi Nacional de Novel·la; el recull de narracions *Θα βρείτε τα οστά μου υπό βροχήν* [Trobareu els meus ossos sota la pluja, 1992]; les novel·les *Φτερά μεκάτσας* [Plomes de becada, 1992] i, també sobre la guerra civil, *Ορθοκωστά* [Orthokostà, 1994], i la seva darrera novel·la, *Νέα Σελήνη: Ημέρα πρώτη* [Lluna Nova: Primer dia, 2022]. El 2020 va aparèixer un recull d'entrevistes realitzades a l'autor: *Όπως ο έρωτας. Συλλογή συνεντεύξεων, 1972-2018* [Com l'amor: Recull d'entrevistes, 1972-2018], i precisament en el número 4 d'*Αέρηδες – Torre dels Vents*, a les pàgines 125-129, vam publicar l'entrevista que Grigoris Bekos va fer a Valtinós arran de la publicació de la seva darrera novel·la.

Una part molt destacada, i que ha gaudit de gran reconeixement, de l'obra de Valtinós correspon al seus guions per a la gran pantalla. S'inicià molt aviat en aquest gènere, amb el

guió de les pel·lícules *Ενώ σρύριζε το τραίνο* [Mentre el tren xiulava, 1961], de Iàssonas Kharalambópulos i Nikos Khatzithanassis, i *Επιχείρησις «Δούρειος Ίππος»* [Operació «Cavall de Troia», 1964], de Trendi Rumanàs. Seu va ser també el guió de la pel·lícula de Khristos Siopakhàs *Η κάθοδος των εννιά* [La davallada dels nou, 1984], basada en la seva novel·la homònima. Però el treball de Valtinós com a guionista és inseparable sobretot de la filmografia de Thódoros Anguelópulos, ja des del primer llargmetratge del gran cineasta grec, *Αναπαράσταση* [Reconstrucció], de 1970. Sempre col·laborant amb el realitzador, i de vegades alhora amb altres guionistes, com Tonino Guerra o Petros Mårkaris, va participar en els guions de *Μέρες του '36* [Dies del '36], de 1972, *Ταξίδι στα Κύθηρα* [Viatge a Citera], de 1984 (que li valgué el premi de guió en el Festival de Canes d'aquell any), *Τοπίο στην ομίχλη* [Paisatge en la boira], de 1988, i *Το μετέωρο βήμα του πελαργού* [El pas suspès de la cigonya], de 1991.

Valtinós va col·laborar també amb el director teatral Kàrolos Kun: va traduir, per al festival de teatre d'Epidaure de les temporades 1979 i 1980, *Troïanes*, d'Eurípides, i *Orestea*, d'Èsquil; la traducció de *Troïanes*, juntament amb la de *Medea*, del mateix autor antic, han estat publicades recentment (2020).

L'obra de creació de Valtinós posseeix un estil molt personal, a la vegada dens i contingut, amb una habilitat extraordinària per a capturar la parla viva i espontània i, alhora amb un domini magistral de tots els registres i riqueses de la llengua. Pel que fa al contingut de les seves obres, n'és un element constitutiu determinant el seu marcat sentit polític. El seu pensament, gens maniqueïsta, i el seu afany d'investigar a fons els fets i d'anomenar les coses pel seu nom, han fet que les seves obres, especialment les que s'ocupen de la guerra civil grega, sovint hagin estat objecte de controvèrsia. Per la seva part, Valtinós mai no defugia el debat d'idees, i expressava les seves, en escrits o en entrevistes, de manera clara i contundent, no sense, de vegades, un xic d'ironia. Seva és la descripció autoreferent «l'escriptor, com un cuc de seda, teixeix el capoll de la seva història personal posat sobre la fulla de morera de la Història del món».

Valtinós fou membre de l'Acadèmia Europea de les Ciències i les Arts, i, entre altres institucions més, de l'Acadèmia d'Atenes, de la qual fou també president. A més dels premis ja esmentats més amunt, va rebre nombroses distincions: el Premi Kavafis, l'any 2001, el Premi Petros Kharis de l'Acadèmia d'Atenes, el 2002, i aquell mateix any va ser condecorat amb la creu d'or de l'Orde de l'Honor de la República Grega; pel conjunt de la seva obra, finalment, el 2012, se li va concedir el Gran Premi de les Lletres.

Les obres més importants de Valtinós han estat traduïdes a bon nombre de llengües. En català podem llegir-ne tan sols dues, aplegades en un sol volum, en traducció de Montserrat Franquesa i Joaquim Gestí, i publicades sota els títols *La retirada dels nou / Blau fosc, gairebé negre* (Lleida, 2005).

Thanassis Valtinós morí a Atenes el 30 d'octubre de 2024.